מסית דלא בעי התראה מאי איכא למימר. לאו מלישנא דר' מאיר פריך לתלמוד לומר מיחייב לתלן בו כלום:

ואין לנו אלא תפילין ואליבא דר' יהודה. כל הנך דכתוב דלרבנן לעיל מקרא דכי יפלא[ל] לנו חייס: **אי סבירא לן דלולב אין צריך אגד ובו'.** משמע מכאן מי סבירא לן לצריך לגבך לנו לתמרינן הכי לתודיה קאי והכי נמי אמרי' בריש לולב הגזול (סוכה דף לא.) דקתמר רבי יהודה אין מוציאין את הלולב מלנו במינו מאי טעמא דרבון דתמר ר' יהודה לולב צריך לגבך מי עבדי ליה ממין תמר הוה ליה ר' מינין ותימה לתמר התם (שם:) ד' מינין שבלולב כשם שאין פוחתין מהן כך אין מוסיפין עליהם ופריך פשיטא ומאני מהו דתימא הואיל ואמר רבי יהודה לולב צריך לגבך מי אמינא הכי לתודיה קאי והכי קאמר קמ"ל מאי קא תלי טעמא דתמי לתודיה קאי משום דלולב צריך לגבך מלרכה מטעם זה יש לנו לומר יותר דתסור ומיהו י"ל דהתם בדמתם ליה תון לגבך מכל מקום דמשמע דמסיק לר' יהודה ללא תמר הכי לתודיה וכ"ש לרבנן והכא משמע לרבנן תמר הכי לתודיה קאי וי"ל דהתם מדרבנן תסור וכ"ת ל"ג התם הואיל ותמר ר' יהודה והו לשונו מהו דתימא הואיל ותמרו תכמים אין לגבך אין שאינו לגבך כשר לכתך אין צריך לגבך והכי יתידה דמוסיף על הד' לתודיה קאי ולא מיפסלא ליה קמ"ל ומיהו תימה תמי לא מסכח לולב לרבי יהודה אבי הכי גוונא שאגבך ג' מינין בפני עלמן דנעשה בכשרות ותתר כך לגבך עשהן מין תמר להוה ליה מוסיף גורע ויש לומר כיון דקודם נטילתו נפסל הוה ליה גרוע ועומד אבל תפילין אם הניתן ברשתו בכשרות והניח גבייהו אית תמיכי הרי זה מוסיף גורע שפוסלן ומבטל מלות שעל רשתו ולא דמי ללולב דאם נטלו ובעודו בידו הוסיף מין תמיכי אין זה מבטל מלותו דמלגבייה נפק ביה:

קשר עיניהון ברב עולא בר אבא: חזר לעירו ושנה: ת"ר [ה]אינו חייב עד שיעשה כהוראתו או שיורה לאחרים ויעשו כהוראתו בשלמא יורה לאחרים ויעשו כהוראתו מעיקרא לאו בר קטלא הוא והשתא בר קטלא הוא אלא שיעשה כהוראתו מעיקרא נמי בר קטלא הוא התינח היכא דאורי בחלב ודם דמעיקרא לאו בר קטלא הוא והשתא בר קטלא הוא אלא היכא דאורי בחייבי מיתות ב"ד מעיקרא נמי בר קטלא הוא מעיקרא בעי התראה השתא [ו]לא בעי התראה מסית דלא בעי התראה מאי איכא למימר מעיקרא אי אמר טעמא מקבלינן מיניה השתא אי אמר טעמא [ז]לא מקבלינן מיניה: **מתני'** חומר בדברי סופרים מבדברי תורה האומר אין תפילין כדי לעבור על ד"ת פטור [ח]חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב: **גמ'** אמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ואין לנו [ט]אלא תפילין אליבא דרבי יהודה והאיכא לולב דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע בלולב מאי סבירא לן אי סבירא לן [י]דלולב [כ]אין צריך אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי סבירא לן [יא]דצריך אגד גרוע ועומד הוא והאיכא ציצית דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע בציצית מאי סבירא לן אי סבירא לן דקשר העליון לאו דאורייתא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי סבירא לן

[א]בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו זקן ממרא שרצו בית דינו למחול לו מוחלין לו וכשבאתי אצל חבירי שבדרום על שנים הודו לי על זקן ממרא [ב]לא הודו לי כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל תיובתא תניא [ג]אמר רבי יוסי [ד]מתחילה לא היו מרבין מחלוקת בישראל אלא בית דין של שבעים ואחד יושבין בלשכת הגזית ושני בתי דינין של עשרים ושלשה אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה ושאר בתי דינין של עשרים ושלשה יושבין בכל עיירות ישראל הוצרך הדבר לשאול שואלין מבית דין שבעירין אם שמעו אמרו להן ואם לאו באין לזה שסמוך לעירין אם שמעו אמרו להם ואם לאו באין לזה שעל פתח הר הבית אם שמעו אמרו להם ואם לאו באין לזה שעל פתח העזרה ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך למדתי וכך למדו חבירי אם שמעו אמרו להם ואם לאו אלו ואלו באין ללשכת הגזית [ה]ששם יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים [ו]ובשבתות ובימים טובים יושבין בחיל [ז]נשאלה שאלה בפניהם אם שמעו אמרו להם ואם לאו עומדין למנין רבו המטמאים טמאו רבו המטהרין טהרו [ח]משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות [ט]משם כותבין ושולחין בכל מקומות כל מי שהוא חכם ושפל ברך ודעת הבריות נוחה הימנו יהא דיין בעירו [י]משם מעלין אותו להר הבית משם לעזרה משם ללשכת הגזית [יא]שלחו מתם איזהו בן העולם הבא ענוותן [יב]ושפל ברך שיהי עייל שייף ונפיק וגרים באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה יהבו ביה רבנן עיניהון ברב עולא בר אבא: חזר לעירו ושנה: ת"ר [יג]אינו חייב עד שיעשה כהוראתו או שיורה לאחרים ויעשו כהוראתו בשלמא יורה לאחרים ויעשו כהוראתו מעיקרא לאו בר קטלא הוא והשתא בר קטלא הוא אלא שיעשה כהוראתו מעיקרא נמי בר קטלא הוא התינח היכא דאורי בחלב ודם דמעיקרא לאו בר קטלא הוא והשתא בר קטלא הוא אלא היכא דאורי בחייבי מיתות ב"ד מעיקרא נמי בר קטלא הוא מעיקרא בעי התראה השתא [יד]לא בעי התראה מסית דלא בעי התראה מאי איכא למימר מעיקרא אי אמר טעמא מקבלינן מיניה השתא אי אמר טעמא [טו]לא מקבלינן מיניה: **מתני'** חומר בדברי סופרים מבדברי תורה האומר אין תפילין כדי לעבור על ד"ת פטור [טז]חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב: **גמ'** אמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ואין לנו [יז]אלא תפילין אליבא דרבי יהודה והאיכא לולב דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע בלולב מאי סבירא לן אי סבירא לן [יח]דלולב [יט]אין צריך אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי סבירא לן [כ]דצריך אגד גרוע ועומד הוא והאיכא ציצית דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע בציצית מאי סבירא לן אי סבירא לן דקשר העליון לאו דאורייתא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי סבירא לן

דקשר

בן סורר ומורה. לף למאר שהתרו בו וקלקל והלקוהו וחזר וקלקל אם לא למחול ולא הניחוהו לבית דין מוחלין לו שהכתוב תלה בהם ותפשו בו[מ]: **סיומתא.** מדתלי טעמא בשלא ירבו מחלוקת ש"מ תפי' הוא מומר מפי השמועה והן מומרין כך הוא בעיניהן: **יומין נחיל.** מפני שהעם רב ומקום לר להם בלשכה. מי נמי שלא יהו גרמיס כיומין בדין שבלשכת הגזית היו דניס וזה עיקר: **משם מעלין אותו.** להיות דיין בהר הבית כשמת תחד מהם ויושב שם עד שמת תחד מהל עזרה ומעלין את זה שם וכולן יש בהם מעלה זה מזה: **שייף.** שוחה נכנס ושוחה יולא והכי תמרי' בב"ב (דף ז.). גבי תקלת הבית שנתבטה שוף עול שוף פוק: **מעיקרא.** קודם שבא לבית דין שבלשכת הגזית ליפתל לו הוה מיחייב קטלא כל כמה דלא עביד ליהו גופיה: **מעיקרא נמי כר קטלא הוא.** תם עושה עבירה שיש בה מיתת בית דין הוה מיקטיל: **מסית דלא בעי התראה.** תם היה מסית ומורה טעם היתר ולומר תין בלשון הזה הסתה מעיקרא נמי מקטיל בלא התראה: **אי תמר טעמא לוכוחא.** לתלויה תבל הסתת אי תמר טעמא לו מקבלין שהרי שמע מפי ב"ד שלא לעשות והמרה: **מתני' התומר תין בתפילין פטור.** לתין זו הוראה דזיל קרי בי רב הוא: **חמש טוטפות יש.** שעש"פ שתין בכר זה בלא להוסיף על דברי סופרים חייב דמדלא לסופרים הוא לטטפת לטטפת לטוטפות הרי כתן ד': **גמ' ויש בו להוסיף.** על מה שפירשו תכמים: **ותם הוסיף גורע.** ופוסל הרתתון בתוספתו: **ותין לנו אלא תפילין.** שעיקרן בתורה ופירושן מדברי סופרים שהם ד' בתים ויש להוסיף בתוספת תו יותר ותם הוסיף גורע דקא עבר בכל תוסיף ולא עבד מלוה: **ואליבא דרבי יהודה.** תמר ר' תושעיא למילתיה דתמר לעיל [פז.] עד דתיכא תורה ויוכוח[מ]. ותית דתמרי תין לנו אלא תפילין ואליבא דרבי יהודה דתמר צריך להדדיק במנחות בהקומץ רבה (דף לד:) ולא נהירא לי דהויא בתפילין של יד דקתי ותנן' טוטפות תתני והיינו דרתש ועוד מדקתי בספיפא לי לעבד מרבעה בתים כו' שמע מינה בשל רתש קיימין דתי בית בתל יד בית אתד הוא דקא תוי: **הא לתודיה קאי.** ותין זה גורע: **גרוע ועומד.** דמתחילתו לא עשה כהוגן שאגבך שם תוספת מלוה ותתן בעינן גורע דהשתא דהויה מתחילתו כשר ופוסלו בתוספתו: **ופירושו מדברי סופרים.** ד' חוטין דילפינן [מנחות לט:] גדיל ב' גדילים ד': **קשר עליון.** שעושין סמוך לכנף כשנתלו החוטין ועל ידיהן נעשין תיבור לעלית לאו דאורייתא[נ] אלא הלכה למשה מסיני דפלוגתא היא במנחות[ס] (דף לט.): **הא לתודיה קאי.** דכיון דלא נקשר תינו תיבור עם השאר והלאו למלוה היא[ע] המלוה והעודף כמי שאינו שאינו

נז א מיי' פ"ז מהלכות ממרים הלכה ח:

נח ב מיי' פ"ג שם הל' ד סמג עשין קיג ולאוין ריז:

נט ג מיי' שם פ"ל הל' ד סמג שם:

ס ד ה מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הלכה ג:

סא ו מיי' פ"ל מהל' ממרים הל' ד סמג עשין קיג ולאוין ריז:

סב ז מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הלכה ח:

סג ח מיי' פ"ג מהל' ממרים הל' ה ופ"ד הלכה ג סמג עשין קיג ולאוין ריז:

סד ט י מיי' שם פ"ג הלכה ח:

סה כ ל מיי' פ"ד שם הלכה ג סמג עשין קיג ולאוין ריז:

סו מ מיי' פ"ז מהל' לולב ולולב ו סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרנא סעיף ג:

גליון הש"ס

תום' ד"ה ואין וכו' לא חיישי. עיין בטורי אבן בתגני שם לכ"ה דף כ"ז ע"ג ד"ה מלות:

מוסף רש"י

זקן ממרא. שהמרה על ב"ד של לשכת הגזית ומימתו בחנק (סוטה כה.). **דלולב אין צריך אגד.** לשון שלשה המינין כאחד (סוכה יא:).

שאינו רואה את החויר. כגון שהוסיף בית חמישי עליהם בגדו מן דבר אחר: **מתני'** [ט] **כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא** שנאמר (ישעיה ס, כא) "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". ואלו שאין להם חלק לעולם הבא: האומר אין תחיית המתים מן התורה, ואין תורה מן השמים, ואפיקורוס. רבי עקיבא אומר: אף הקורא בספרים החיצונים, והלוחש על המכה ואומר (שמות טו, כו) "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך". אבא שאול אומר: אף ההוגה את השם באותיותיו.

גמ' מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא (ישעיה ס, כא) "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". ואלו שאין להם חלק לעולם הבא: האומר אין תחיית המתים מן התורה, ואין תורה מן השמים, ואפיקורוס.

אליהו בהר הכרמל וכו'. משמע דסבר הקב"ה היה מתנבא לעבור וכיון דמוחזק מהימנינן ביה מע"ג דלא יהיב לה אות ובמאי דמסהיד רבה (יומא דף 5: ושם) נפקא לן דכתיב אליו תשמעון לפי' אמר לך עבור על אחת מכל מצות התורות במורה כהן אליהו בהר הכרמל ותימה מאי קא פריך התם וליגמר מיניה כיון דע"פ הדיבור היה מתנבא מה שייך למילף מיניה לעבור משום תקנה דרבנן אלא על פי הדיבור ועוד למה לן הכא טעמא משום דמיתמחזק נביאותיה הא אפילו אלא נביא סרי לב"ד לעבור משום מיגדר מילתא ויש לומר דמדקדק התם מליעבד דבריית דקאמי הכל לפי שעה דמשמע הכל מפני צורך השעה ואי על פי הדיבור למה לי צורך השעה דין לצורך דין אלא לצורך צריך לקיים צוויו של מקום אלא ודאי בנביא שעשה מלחמות קא ממהיה בבריית דמייתי קרא והא דבעי הכא מיתמחזק היינו משום דכי מיתמחזק בנביאותיה סומכין עליו במה שהיה מבטיח לירידת אש ומוחטין על הבטחתו קדשים בחוץ שבזכותו ובתפלתו תרד אש מהשמים ויהיה מגדר מילתא בדבר שיתקדש שמו של הקב"ה בדבים ויחזרו ישראל למוטב ומיהו בקראי משמע שעל פי הדיבור עשה דכתיב בעליהו וכדכתיב עשיתי וגו' ופרש"י מאור הגולה בפירושו לנביאים וכדכתיב עשיתי שהקריבו בשעת איסור הבמות ונראה לומר דכיון דעל פי הדיבור סרי משום צורך שעה הוא הדין אלא על פי הדיבור שהרי אין נביא רשאי לחדש דבר כלשהו בפ"ק דמגילה (דף 3:) ועוד י"ל דהא דקאמר אליהו וכדכתיב עשיתי לא שאמר לו הקב"ה אלא מקרא היה דומיא דכתיב גוי וקהל גויים יהיה ממך ומלכין מ) עתידין ניניך לעשות כמעשה נכריס פירוס לשמוט בחוץ ואי מסכיס על ידו ולפי שהיה נביא מומחז שמכו עליו שעליו נאמר מקרא זה:

הדרן עלך אלו הן הנחנקין

חבריה דמיכה דכתיב [1]ואיש אחד מבני הנביאים אמר אל רעהו בדבר ה' הכני נא ויאמאן האיש להכותו וכתיב [2]ויאמר לו יען אשר לא שמעת [וגו'] ונביא שעבר על דברי עצמו כגון עדו הנביא דכתיב [3]כי כן צוה אותי וכתיב [4]ויאמר לו גם אני נביא כמוך וכתיב [5]וישב אתו וכתיב [6]וילך וימצאהו אריה תני תנא קמיה דרב חסדא הכובש את נבואתו לוקה [7]אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבלא לקי מאן מתרי ביה אמר אביי חבריה נביאי מנא ידעי אמר אביי דכתיב [7]כי לא יעשה ה' [אלהים] דבר כי אם גלה סודו ודילמא הדרי ביה אם איתא דהדרי ביה אודועי הוו מודעי לכלהו נביאי והא יונה דהדרי ביה ולא אודעוהו יונה מעיקרא נינוה נהפכת אמרי ליה איהו לא ידע אי לטובה אי לרעה המוותר על דברי נביא מנא ידע דאיענש דיהב ליה אות והא מיכה דלא יהיב ליה אות ואיענש היכא דמוחזק שאני דאי לא תימא הכי אברהם בהר המוריה היכי שמע ליה יצחק אליהו בהר הכרמל היכי סמכי עליה ועבדי שחוטי חוץ אלא [8]היכא דמוחזק שאני [8]ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם [9](אחר מאי) א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא אחר דבריו של שטן דכתיב [9]ויגדל הילד ויגמל וגו' אמר שטן לפני הקב"ה רבונו של עולם זקן זה חננתו למאה שנה פרי בטן מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או גוזל אחד להקריב לפניך אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו אם אני אומר לו זבח את בנך לפני מיד זובחו מיד והאלהים נסה את אברהם [10]ויאמר קח נא את בנך אמר רבי שמעון בר אבא [9]אין נא אלא לשון בקשה משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה והיה לו גבור אחד ונצחן לימים עמדה עליו מלחמה חזקה אמר לו בבקשה ממך עמוד לי במלחמה זו שלא יאמרו ראשונות אין בהם ממש אף הקב"ה אמר לאברהם ניסיתיך בכמה נסיונות ועמדת בכלן עכשיו עמוד לי בנסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים את בנך ב' בנים יש לי את יחידך זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אשר אהבת תרוייהו רחימנא להו את יצחק וכל כך למה כדי שלא תטרף דעתו עליו קדמו שטן לדרך אמר לו [11]הנסה דבר אליך תלאה הנה יסרת רבים וידים רפות תחזק כושל יקימון מליך כי עתה תבא אליך ותלא אמר לו [12]אני בתומי אלך אמר לו [713]הלא יראתך כסלתך אמר לו זכר נא מי הוא נקי אבד כיון דחזא דלא קא שמיע ליה אמר ליה [14]ואלי דבר יגונב כך שמעתי מאחורי הפרגוד [15]השה לעולה ואין יצחק לעולה אמר לו [9]כך עונשו של בראי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו ר' לוי אמר אחר דבריו של ישמעאל ליצחק אמר לו ישמעאל ליצחק אני גדול ממך במצות שאתה מלת בן שמנת ימים ואני בן שלש עשרה שנה אמר לו ובאבר אחד אתה מגרה בי אם אומר לי הקב"ה זבח עצמך לפני אני זובח מיד והאלהים נסה את אברהם [9]תנו רבנן נביא שהדיח אומר בחנק [9]מדיחי עיר הנדחת בסקילה רבי שמעון אומר בחנק בסקילה רבי שמעון אומר בחנק נביא שהדיח בסקילה מ"ט דרבנן אתיא [16]הדחה [17]הדחה ממסית מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה ור"ש מיתה כתיבא ביה [9]וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק מדיחי עיר הנדחת בסקילה מ"ט דרבנן גמרי הדחה הדחה מנביא [18]הדחה הדחה מנביא וליגמר ממסית דנין מסית רבים ממסית רבים ואין דנין ממסית רבים אדרבה [9]דנין הדיוט מהדיוט ואין דנין הדיוט מנביא ור"ש [9]כיון שהדיח אין לך הדיוט גדול מזה אמר רב חסדא מחלוקת

חבריה דמיכה דכתיב וזיש אחד מבני הנביאים אמר אל רעהו בדבר ה' הכני נא. זה היה מיכיהו בן ימלא שנתנבא תחלה ויוסף על מחאב ליפול ביד ארם מפני שנפל בן הדד בידו ושלחו לשלום והיינו דקאמר מחאב ליהושפט לך יודע עלי טוב כי לא רע [מ"ח כב] מפני שנתנבא כבר את זו עליו ולא קיבל תביריו את דבריו דכתיב וימאן התיש להכותו: **עדו הנביא.** שנתנבא על מזבח א] ר' בניה לא שהיה ירבעם מקטר עליו ב) ובדברי הימים גבי יאשיהו כתיב והוא היה עדו: **כי כן צוה אותי.** בדבר ה' לומר לו תאכל לחם ולא תשתה מים ב) (במקום הזה) ועבר על דברי עצמו ושמע לדברי הנביא השקר ואכל ושתה: **ממרי נאמרניא.** תמרים המתוים בכברה: **דילמא דהדרו ביה.** פעמים של מעלה ומיחס על הרעה והם לוחם יודעים והילך מתרינן בו התלמת ספק: **והא יונה דהדרו ביה.** מספון את נינוה: **מעיקרא נינוה נהפכת אמרו ליה.** כרוח הקדש ומשמע נמי לטובה שיהפכו מעשיהם מרעה לטובה וכיון שאנו מתקיימה הנבואה ולא מיהדר הוא: **ואיהו דלא ידע.** הוא היה טועה וסבור שהוא לרעה: **מנא ידע.** הא גברא זה נביא אמת שהקב"ה עושה והלא שמא סבור שזהו נביא שקר לפיכך מוותר על דבריו: **היכא דמוחזק.** שהוא לדיק ונביא אמת: **שאני.** ולא בעי לות: **היכי שמע ליה יצחק.** שהוא דבר אמת מה שלא נאמר לשום אדם להקריב את בנו: **שחוטי חוץ.** שהרי בית המקדש היה בירושלים: **הנסה דבר אליך תלאה.** וכי היה לו להכחיך נשמתך בדבר שהיא תלאה אותך ומכריח את זרעך: **הנה יסרת רבים.** רצית והמיית' לו כל אחי העולם בדברים ועתה הנה בא להלאותך ולההלך: **נניח שהדיח.** שמתנבא בשם הקב"ה לעבוד עבודת כוכבים: **הדחה.** כמיב הכא כי דבר שרה להדיחך [דניים יג] וכתיב בשמיט כי ניקש להדיחך וגו' [שם]: **מיסה לשם ניס.** והך גזילה שוה לא גמר מרביה לשין שלם דן גזילה שוה מעלמו: **ורבי שמעון גמר הדחה הדחה מנביא.** לדעיל מהלמת מגמריה רביה גזילה שוה מסיני לדון הדחה הדחה ומסתברא דמנביא מגמריה הלכה למשה גזילה שוה זו כדיהיב טעמא למלמיה:

מחלוקת

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה עדו הנביא שמתנבא על מזבח בניא של כור כל"ל:

מוסף רש"י

מאן דאכיל תמרי בארבלא לקי. האוכל מתמרים בכברה יפה לוקה, בתמיה (מכות כ:).

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים אָמַר אֶל רֵעֵהוּ בִּדְבַר יְיָ הַכֵּינִי נָא וַיְמָאֵן הָאִישׁ לְהַכֹּתוֹ:
מלכים א כ לה
2. וַיֹּאמֶר לוֹ יַעַן אֲשֶׁר לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ הִנֵּךְ הוֹלֵךְ מֵאִתִּי וְהִכָּךְ הָאֲרִיֵה וַיֵּלֶךְ מֵאֶצְלוֹ וַיִּמְצָאֵהוּ הָאֲרִיֵה וַיַּכֵּהוּ: מלכים א כ לו
3. כִּי כֵן צִוָּה אֹתִי בִּדְבַר יְיָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא תִשְׁתֶּה מַיִם וְלֹא תָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְתָּ: מלכים א יג ט
4. וַיֹּאמֶר לוֹ גַּם אֲנִי נָבִיא כָּמוֹךָ וּמַלְאָךְ דִּבֶּר אֵלַי בִּדְבַר יְיָ לֵאמֹר הֲשִׁבֵהוּ אִתָּךְ אֶל בֵּיתֶךָ וְיֹאכַל לֶחֶם וְיִשְׁתְּ מָיִם כִּחַשׁ לוֹ: מלכים א יג יח
5. וַיָּשָׁב אִתּוֹ וַיֹּאכַל לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁתְּ מָיִם:
מלכים א יג יט
6. וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָאֵהוּ אַרְיֵה וַיַּהֲרְגֵהוּ וַתְּהִי נִבְלָתוֹ מְשֻׁלֶּכֶת בַּדֶּרֶךְ וְהַחֲמוֹר עֹמֵד אֶצְלָהּ וְהָאַרְיֵה עֹמֵד אֶצֶל הַנְּבֵלָה: מלכים א יג כד
7. כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדֹנָי אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים: עמוס ג ז
8. וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי:
בראשית כב א
9. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָּדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת יִצְחָק: בראשית כא ח
10. וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אֶת יִצְחָק וְלֵךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אמר אֵלֶיךָ: בראשית כב ב
11. הֲנִסָּה דָבָר אֵלֶיךָ וְעַתָּה כֹּאשׁל יְקִימוּן מִלֵּיךָ וּבְרַכִּים כֹּרְעוֹת תֵּאָמֵץ: כי עַתָּה
12. וְאֲנִי בְּתֻמִּי אֵלֶךְ פָּדֵנִי וְחָנֵּנִי: תהלים כו יא
13. הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ תִּקְוָתֶךָ וְתֹם דְּרָכֶיךָ: זְכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ: איוב ד ו-ז
14. וְאֵלַי דָּבָר יְגֻנָּב וַתִּקַּח אָזְנִי שִׁמְּצ מֶנֶּהּ: איוב ד יב
15. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: בראשית כב ח
16. וְהִנֵּה־בָא הַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר הָלַם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמַת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל יְיָ אֱלֹהֶיהָם
17. וְסִקַּלְתּוֹ בָאֲבָנִים וָמָת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: דברים יג ו
18. יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם: דברים יג יד

רבינו חננאל

שמים: תני תנא קמיה דרב חסדא לוקה א"ל ומי התרה בו דלקי כלומר מי יודע ששלחו אלהים להינבא והסתיר נבואתו ואמר אביי חבריו הנביאים שגילה כדכתיב כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים ודלמא הדרו ביה כו': **המוותר** על דברי נביא ואינו עושה כל מה שיאמר לו אלא ממאן לשמוע דבריו כגון חבריה דמיכיהו כדכתיב ואיש אחד מבני הנביאים אמר לרעהו בדבר ה' הכני נא וימאן האיש להכותו וכתיב ויאמר לו יען אשר לא שמעת בקול ה' הנך הולך מאתי והכך האריה וילך מאצלו וימצאהו האריה ויכהו דינו בידי שמים. ואקשינן מנא ידע דהוא נביא ואיענש ושנינן מוחזק בנביאות הוה אבל מאן דלא מוחזק לא מיחייב לקבולי מיניה עד דיהיב ליה אות ומופת ומאן דמוחזק מקבלינן מיניה מאליהו בהר הכרמל אילולי שהיה מוחזק בנביאות היכי הוו מקבלי מיניה ועבדי שחוטי חוץ אלא ש"מ היכא דמוחזק שאני. ונביא שעבר על דברי עצמו כגון עדו הנביא שנאמר כי כן צוה אותי בדבר ה' לאמר לא תאכל לחם ולא תשתה מים ולא תשוב בדרך אשר הלכת ויאמר לו גם אני נביא כמוך ומלאך דבר אלי בדבר ה' לאמר השיבהו אתך אל ביתך ויאכל לחם וישתה מים כחש לו דינו בידי שמים שנאמר וימצאהו האריה בדרך וימיתהו. ירושלמי א"ר שמואל בר רב יצחק ונביא אחד זקן ישב בבית אל זה אמציהו כהן בית אל: ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם אחר מי א"ר יוחנן אחר דברי השטן שאמר לפני הקב"ה רבון כל העולמים זקן זה חננתו למאה פרי [בטן] ומכל סעודות שעש' לא היה לו להקריב לפניך תור או בן יונה אחד. א"ל כלום עשה אלא למען בנו אם אני אומר לו זבח אותו לפני עושה. מיד והאלהים נסה את אברהם כו' ר' לוי אמר אחר דברי ישמעאל שאמר ליצחק אני גדול ממך במצות שאתה נמלתה בן ח' ימים ואני בן י"ג שנה א"ל ובאבר אחד אתה מייראיני אם אומר לו הקב"ה זבח עצמך מיד אני זובח את עצמי. מיד והאלהים נסה את אברהם: **ת"ר** נביא שהדיח בסקילה מאי טעמא גמרי הדחה הדחה ממסית מה מסית בסקילה אף נביא שהדיח בסקילה רבי שמעון אומר מיתה כתיבא ביה וכל מיתה האמורה בתורה סתם בחנק. מדיחי עיר הנדחת בסקילה גמרי הדחה הדחה אי ממסית אי מנביא שהדיח ר' שמעון אומר בחנק גמר הדחה הדחה מנביא שהדיח:

מחלוקת. לרבנן ורבי שמעון בנציח בעוקר כל הגוף בעבודת כוכבים ומומר לעבודת כוכבים מן התורה לו לקיים מקצת ולבטל מקצת כל מצות עבודת כוכבים מן התורה לו לקיים מקצת ולבטל מקצת דהאי הוא דקאמרי רבנן סקילה משום דבהאי ענייני לכתיבי לגבי כתיבי: **מר דלחיים ליה הכי.** לרבנן בסקילה לרבי שמעון בחנק [ט] והוא הדין לרבנן ולרב הונא במנותק. האי דנקט ר' שמעון רבותא הוא כלומר ואפילו מחנק דרבי שמעון פטור וכ"ש מסקילה דמחייבי ליה רבנן בעוקר את הכל: **אם יאמר לך נביא.** המומחז עבור על דברי תורה הכל לפי תקנת השעה כגון מליהו בהר הכרמל בשמוטי תון: **נשנה השורה ממשלה בה.** כלומר אפילו תרתי אומו נביא מושל ועושה כרצונו לכתיב (דברים יג) ונתן אליך אות או מופת: **שאפילו נביא חמה.** כגון חנניה הנביא והאי ונתן אליך אות נעשו נביא חמה יתן לך אות בנבואה אחרת ולבסוף כשימחוך להרשיע יאמר לעבוד עבודת כוכבים וסמוך עלי שהרי מוחזק אני על ידי אות ומופת שנתתי לך בכך: [ט] **נרשום הבעל.** כגון מסרה האב לשלוחי הבעל ועדיין היא בדרך ולא קיימו בה בית הלכה: **לאוסף מיפה.** שהיו מחייבין את הנילון: **ובועלה.** כלומר וכל הבועלים נידונין במיתת הנבעלת מוך מבועל בת כהן: **מה ת"ל לאחיו.** לכתוב לאחר זמם לעשות ולשמוח: **אם לו הוקמו.** לבועל שהיו מחייבין אומו חנק: **אם לא.** שמחייבין אותה שריפה: **לאחיו ולא לאחותו.** כל היכא דבעדותן מחייבין אים ואשה ודיינן חלוק כי הכא לו הוקמו:

הדרן עלך אלו הן הנחנקין

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא.

מעיקרא לייטי בתרבע מיתות ומפרש ואזיל להו לכולהו והדר מפרש הני דתין להם חלק לעולם הבא: ס"ג **האומר אין תחיית המתים מן התורה.** [י] שכופר במדרשים דלרבינן בגמרא (לקמן) [יא] מניין לתחיית המתים מן התורה ואפי' יהא מוכח ומסתמין שימיו המתים אלא לגי למיזל בתורייתא כופר הוא בהואיל ועוקר שים תחיית המתים מן התורה מה לנו ולתמוהתו וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא הלכך כופר גמור הוא: **אפיקורוס.** מפרש בגמרא (נע:): **ספריס החיצונים.** מפרש בגמרא (ק:): **גמ' וייכי**

מחלוקת בעוקר הגוף דעבודת כוכבים וקיום מקצת וביטול מקצת דעבודת כוכבים דרחמנא אמר [1]מן הדרך אפילו מקצת הדרך אבל עוקר הגוף דשאר מצות דברי הכל בחנק וקיום מקצת וביטול מקצת דשאר מצות דברי הכל פטור מתיב רב המנונא [1]ללכת זו מצות עשה בה זו מצות לא תעשה ואי סלקא דעתך בעבודת כוכבים עשה בעבודת כוכבים היכי משכחת לה תרגמה רב חסדא [2]ונתצתם רב המנונא אמר מחלוקת בעוקר הגוף בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות וקיום מקצת וביטול מקצת דעבודת כוכבים דרחמנא אמר מן הדרך אפילו מקצת הדרך אבל קיום מקצת וביטול מקצת דשאר מצות דברי הכל פטור ת"ר [ו]א[3]המתנבא לעקור דבר מן התורה חייב לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר ובעבודת כוכבים אפילו אומר היום עיבדוה ולמחר בטלוה דברי הכל חייב אבי סבר לה כרב חסדא ומתרץ לה כרב חסדא רבא סבר לה כרב המנונא ומתרץ לה כרב המנונא אבי סבר לה כרב חסדא ומתרץ לה כרב חסדא המתנבא לעקור דבר מן התורה דברי הכל בחנק לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר והוא הדין לרבנן ובעבודת כוכבים אפילו אמר היום עיבדוה ולמחר בטלוה חייב מר כדאית ליה ומר כדאית ליה א"ר אבהו א"ר יוחנן [2]בכל אם יאמר לך נביא עבור על דברי תורה שמע לו חוץ מעבודת כוכבים שאפילו מעמיד לך חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו תניא רבי יוסי הגלילי אומר הגיע תורה לסוף דעתה של עבודת כוכבים לפיכך נתנה תורה ממשלה בה שאפילו מעמיד לך חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו תניא א"ר עקיבא חס ושלום שהקדוש ב"ה מעמיד חמה לעוברי רצונו אלא כגון חנניה בן עזור שמתחלתו נביא אמת ולבסוף נביא שקר: וזוממי בת כהן: מנהני מילי אמר רב אחא בריה דרב איקא דתניא ר' יוסי אומר מה ת"ל [3]ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו לפי שכל [ז]המזוממין שבתורה זוממיהן ובועליהן כיוצא בהן בת כהן [ח]היא בשריפה ואין בועלה בשריפה זוממין איני יודע אם לו הוקשו אם לה הוקשו כשהוא אומר לעשות לאחיו [ט]לאחיו ולא לאחותו:

הדרן עלך אלו הן הנחנקין

כל ישראל [י]יש להם חלק לעולם הבא שנאמר [4]ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר [יא]ואלו שאין להם חלק לעולם הבא [ט]האומר אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים ואפיקורוס ר"ע אומר אף הקורא בספרים החיצונים [יב]והלוחש על המכה ואומר [5]כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אבא שאול אומר אף [יג]ההוגה [ט]את השם באותיותיו [י]שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להן חלק לעולם הבא שלשה מלכים ירבעם אחאב ומנשה ר' יהודה אומר מנשה יש לו חלק לעולם הבא שנאמר [6]ויתפלל אליו [יב]וישמע תחנתו וישיבהו ירושלים למלכותו אמרו לו למלכותו השיבו ולא לחיי העולם הבא השיבו ארבעה הדיוטות בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי: **גמ'** וכל כך למה תנא הוא כפר בתחיית המתים לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים שכל מדותיו של הקב"ה [ט]מדה כנגד מדה דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מניין שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה שנאמר [7]ויאמר אלישע שמעו דבר ה' [וגו'] כעת מחר סאה סלת בשקל וסאתים שעורים בשקל בשער שומרון וכתיב [8](המלך) נשען השליש אשר על ידו את איש האלהים ויאמר הנה ה' עושה ארובות בשמים היהיה הדבר הזה ויאמר [יג]הנך רואה בעיניך ומשם לא תאכל

וכתיב

גליון הש"ס

מהני' כל ישראל יש להן חלק, עי' כתוספות דף קנ ע"ב תוס' ד"ה מזומן: **שם האומר** אין תחיית המתים. עי' סוטה ד"ה ע"ב תוס"ה כל: **שם** ההוגה את השם. עי' סוכה דף ה' ע"ב תוס"ה יו"ד ה"ה. שבועות דף לד ע"ב תוס' ד"ה בחלף: גמ' מדה כנגד מדה. עי' סוטה דף מ' ע"ב:

מוסף רש"י

ואין בועלה בשריפה. אלא בחנק כשאר אשת איש (מכות ב:). **לאחיו ולא לאחותו.** ולא כשאר זמם לעשות לאחותו, אבל בכל שאר מיתות השוה הכתוב אשה לאיש, חוומתי אשה כהרגין כוומתי איש, כגון שהעידוה שהרגה את הנפש, שהללה את השבת, נהרגין במיתתה, אלא מיעט כאן לחזותו אלא בחנק במיתת שיש לה לקיים בהן הזמה במיתת בועלו (דברים יט יט). **הדרן עלך אלו הן הנחנקין**

תורה אור השלם

1. וְהִנֵּה הָאוֹת אוֹ הַמּוֹפֵת הַהוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נֵלְכָה אֲחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתָּם וְנָעָבְדֵם: דברים יג ג
2. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: דברים יב ג
3. וַעֲשִׂיתֹם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יט יט
4. וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר: ישעיהו ס כא
5. וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ: שמות טו כו
6. וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיֵּדַע מְנַשֶּׁה כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים: דברי הימים ב לג יג
7. וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע שִׁמְעוּ דְּבַר יְיָ כֹּה אָמַר יְיָ כָּעֵת מָחָר סְאָה סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן: מלכים ב ז א
8. וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ נִשָּׁעַן עַל יָדוֹ אֶת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה יְיָ עֹשֶׂה אֲרֻבּוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה בְעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכַל: מלכים ב ז ב

א [מיי' פ"ט מהל' יסודי התורה הל"ג והל' ג ה"ן]: **פא ב** מיי' פ"ט מהלכות יסודי התורה הל"ג והל"ה והיינו לפי שעה וע"ש: **א** ג מיי' פ"ג מהלכות תשובה הלכה ה: **ב** ד מיי' שם הלכה ו: